

KORPORATIV BOSHQARUVDA INNOVATSION USULLARNI JORIY ETISHNING METODOLOGIK ASOSLARI

Ismailov Allayor Rashidovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
“Innovatsion menejment” kafedrası PhD dotsenti

ORCID: [0009-0000-6148-342X](https://orcid.org/0009-0000-6148-342X)

Tel: 93-558-71-81

Annotatsiya

Ushbu maqolada aksiyadorlik jamiyatlarida innovatsion boshqaruv usullarini joriy etishning strategik ahamiyati tahlil qilindi. Tadqiqotda protsesslarni qayta tashkil etish, mas’uliyat markazlarini shakllantirish, qiymat zanjirini takomillashtirish hamda ishtirokchi tomonlar bilan ochiq muloqot mexanizmlarini joriy etish masalalari yoritildi. Tahlillar asosida korporativ samaradorlikni oshirishda innovatsion yondashuvlarning asosiy yo‘nalishlari va ularning amaliyotdagi qiymatini ko‘rsatuvchi jadvallar hamda diagrammalar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: korporativ boshqaruv, innovatsion usullar, metodologiya, raqamli transformatsiya, innovatsiya strategiyasi, aksiyadorlik jamiyatlari, moliyaviy samaradorlik, korporativ strategiya, raqobatbardoshlik.

Аннотация

В данной статье проанализировано стратегическое значение внедрения инновационных методов управления в акционерных обществах. В исследовании освещены вопросы реорганизации процессов, формирования центров ответственности, совершенствования цепочки создания ценности, а также внедрения механизмов открытого диалога с заинтересованными сторонами. На основе проведённого анализа разработаны таблицы и диаграммы, демонстрирующие ключевые направления инновационного подхода и их практическую значимость для повышения корпоративной эффективности.

Ключевые слова: корпоративное управление, инновационные методы, методология, цифровая трансформация, инновационная стратегия, акционерные общества, финансовая эффективность, корпоративная стратегия, конкурентоспособность.

Abstract

This article analyzes the strategic importance of implementing innovative management methods in joint-stock companies. The study highlights issues related to process reorganization, the formation of responsibility centers, the improvement of the value chain, and the introduction of open communication mechanisms with stakeholders. Based on the analysis, tables and diagrams were developed to illustrate the main directions of innovative approaches and their practical value in enhancing corporate efficiency.

Keywords: corporate governance, innovative methods, methodology, digital transformation, innovation strategy, joint-stock companies, financial efficiency, corporate strategy, competitiveness.

KIRISH

Zamonaviy korporativ muhitda raqobatning keskin kuchayishi, bozor talablarining tezkor o'zgarishi hamda aksiyadorlar va boshqa steykholderlar manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan yangi me'yoriy-huquqiy talablar aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimlarini takomillashtirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zaruratini yanada oshirmoqda. Korporativ boshqaruvning samaradorligi faqat texnologiya va raqamli platformalardan iborat emas, balki uning tub mohiyati — strategiya, ichki jarayonlar va qaror qabul qilish mexanizmlarini optimallashtirishda ham namoyon bo'ladi.

Shu munosabat bilan aksiyadorlik jamiyatlarida boshqaruv qarorlarini optimallashtirish jarayonida quyidagi asosiy yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

1. Jarayonlarni qayta tashkil etish (Business Process Reengineering) orqali ortiqcha byurokratik bosqichlarni qisqartirish va qaror qabul qilishni tezlashtirish;
2. Mas'uliyat markazlarini shakllantirish va ularni hisobdorlik tizimlari bilan uyg'unlashtirish, bu orqali resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash;
3. Qiymat zanjirini (Value Chain) tahlil qilish va takomillashtirish, mahsulot va xizmat qiymatini oshirish hamda nolikvid jarayonlarni minimallashtirish;
4. Steykholderlar bilan ochiq muloqot va hisobdorlik mexanizmlarini yo'lga qo'yish, shu jumladan aksiyadorlar, investorlar, xodimlar va mijozlar bilan ishonchli aloqalarni mustahkamlash.

Innovatsion boshqaruv usullarini joriy etishning strategik ahamiyati shundaki, ular nafaqat kompaniyaning ichki imkoniyatlarini optimallashtirish, balki tashqi bozordagi o'zgarishlarga moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Bu esa korporativ strategiyalarni amalga oshirish jarayonida risklarni kamaytirish, resurslarni samarali taqsimlash va korporativ madaniyatni rivojlantirish imkonini beradi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, korporativ boshqaruvda innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ko'p jihatdan quyidagi omillarga bog'liq:

- korporativ strategiya bilan uyg'unlik darajasi;
- boshqaruv organlari va aksiyadorlar o'rtasida hamkorlik va kommunikatsiya sifati;
- inson kapitali salohiyati va xodimlarning innovatsiyalarga tayyorlik darajasi;
- me'yoriy-huquqiy muhit va korporativ standartlarning rivojlanganlik darajasi.

Shu asosda, innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish faqat texnik yoki texnologik islohot emas, balki butun korporativ boshqaruv tizimining falsafasi, me'yorlari va amaliy mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Tadqiqotda adabiyotlar tahlili, qiyosiy solishtirish, statistik ma'lumotlar tahlili va iqtisodiy indikatorlardan foydalanish, shuningdek, mantiqiy fikrlash, ma'lumotlarni guruhlash, sintez va induktiv-deduktiv usullar qo'llanilgan. Ushbu yondashuvlar aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvda innovatsion usullarning samaradorligini aniqlash, ularning integratsiya darajasini baholash va milliy hamda xalqaro tajriba asosida takliflar ishlab chiqish imkonini beradi.

Shu tariqa, mazkur dissertatsiyaning asosiy maqsadi — aksiyadorlik jamiyatlarida boshqaruv qarorlarini optimallashtirishning nazariy va metodologik asoslarini tahlil

qilish, zamonaviy biznes muhitida innovatsion korporativ boshqaruv usullarini samarali joriy etish mexanizmlarini yaratishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

A.G. Scherer va C. Voegtlin o‘z tadqiqotlarida biznesdagi muammolarni xulq-atvor, ishlab chiqarish usullari va jarayonlariga innovatsion usullarni joriy etish orqali hal qilish mumkinligini ko‘rsatgan. Ushbu tadqiqotlarda ular mas’uliyatli innovatsiyalar konsepsiyasini ishlab chiqqan hamda mas’uliyatli innovatsiyalarga nisbatan korporativ boshqaruvning turli modellarining imkoniyatlari va muammolarini tadqiq qilgan[1].

F. Belloc o‘z tadqiqotida kompaniyaning texnologik innovatsiyalarga bo‘lgan yondashuvlarini o‘rgangan. Tadqiqotda korporativ boshqaruv tizimi kompaniyaning innovatsiya faoliyatiga ta’sir ko‘rsatadigan uch asosiy kanal — korporativ mulkchilik, korporativ moliya va mehnat resurslari — tahlil qilingan. Shuningdek, mamlakat darajasidagi institutsional muhit, milliy korporativ boshqaruv modellari va korporativ innovatsiya faoliyatining umumiy ko‘rsatkichlari o‘rtasidagi munosabatlar ham o‘rganilgan[2].

M.Y. Veselovsky va boshqalarning maqolasida zamonaviy vositalar orqali korporativ tuzilmalarda biznes jarayonlarini boshqarishda yangi sifatga erishish ahamiyati ko‘rsatilgan. Shu nuqtai nazardan, sifatli boshqaruv tizimi va korporativ innovatsiya tizimi asosiy tuzilmalar sifatida qaralgan. Qaror qabul qilish jarayonida sifatli boshqaruv tizimini joriy etish, uning samarali faoliyat vazifalari, afzalliklari, strukturasi hamda korporativ boshqaruv tizimidagi roli tahlil qilingan[3].

D. Moşneanu o‘z tadqiqotida kuzatuv kengashlari tarkibini optimal shakllantirish uchun qo‘shimcha tanlash usuli sifatida RACI matritsasi usulini taklif qilgan. Ushbu usul kengash a’zolari uchun turli elementlar va strategik talablarni hisobga olib, elektron tanlovni joriy etish va algoritm asosida baholash modelini ishlab chiqishga imkon beradi[4].

L. Palladinoning fikriga ko‘ra, korporatsiyani innovatsion korxonalar sifatida ko‘rish nazariyasi — yuqori sifatli tovar va xizmatlarni past birlik xarajatlarida ishlab chiqarish orqali samarali innovatsiya jarayonida ishtirok etuvchi subyekt sifatida — korporatsiyalarni muvaffaqiyatli ishlab chiqaruvchiga aylantiradigan asosiy omil sifatida innovatsion usullarni joriy etishni belgilaydi[5].

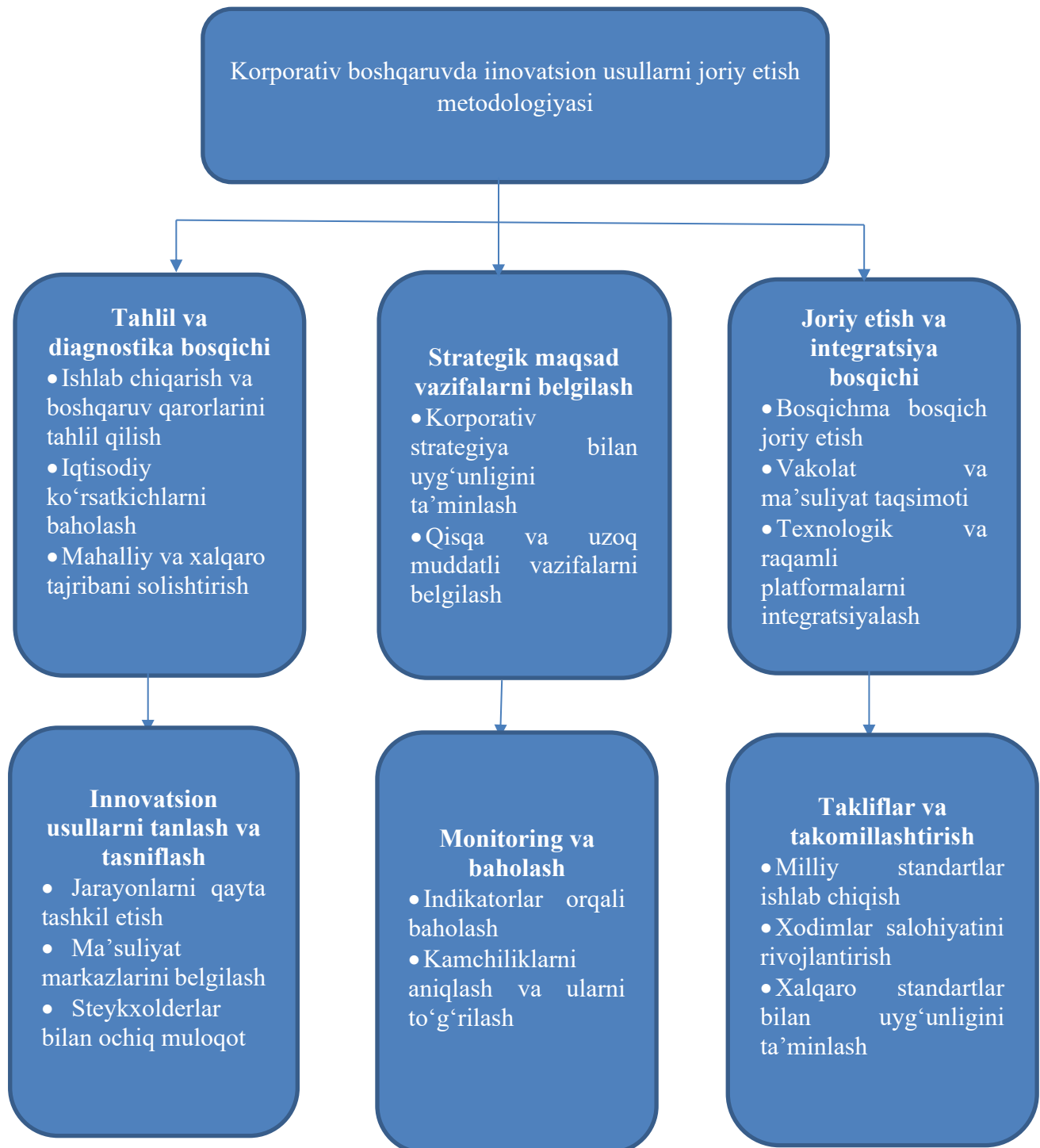
METODOLOGIYA

Korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni joriy etishning metodologik asoslarini tahlil qilish va takomillashtirish maqsadida kompleks ilmiy-amaliy yondashuvlar qo‘llanildi. Tadqiqot jarayonida adabiyotlar tahlili, qiyosiy solishtirish, statistik ma’lumotlar tahlili hamda iqtisodiy indikatorlardan foydalanilgan. Shuningdek, mantiqiy fikrlash, ma’lumotlarni guruhlash, sintez va induktiv-detektiv usullar tadqiqotning asosiy metodologik tamoyillari sifatida ahamiyat kasb etgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy biznes muhitida raqobatning kuchayishi, bozor talablarining tezkor o‘zgarishi hamda aksiyadorlar manfaatlarini ta’minlashga qaratilgan yangi me’yoriy-

huquqiy talablar korporativ boshqaruv tizimlarida ilgʻor va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zaruratini yanada oshirmoqda. Bugungi kunda aksiyadorlik jamiyatlarida samaradorlikni taʼminlash uchun faqat raqamli texnologiyalarni joriy etish yetarli emas; boshqaruvning tub mohiyatini takomillashtirishga yoʻnaltirilgan innovatsion usullar ham muhim ahamiyatga ega (1-rasm).

1-rasm. Korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni joriy etish metodologiyasi¹

¹ Muallif ishlanmasi

Ushbu rasm aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga innovatsion usullarni joriy etishning metodologiyasini ko'rsatadi. U 6 bosqichdan iborat:

1. Tahlil va diagnostika – mavjud korporativ boshqaruv tizimidagi holat, muammolar va rivojlanish ehtiyojlari o'rganiladi.

2. Strategik maqsad va vazifalarni belgilash – innovatsiyalarni joriy etishdan ko'zlangan maqsadlar va vazifalar aniqlanadi.

3. Innovatsion usullarni tanlash va tasniflash – zamonaviy usullardan qaysi biri mos va samarali ekani baholanadi.

4. Joriy etish va integratsiya – tanlangan usullar amaliyotga joriy etiladi va korporativ tizimga moslashtiriladi.

5. Monitoring va baholash – joriy etilgan usullarning natijalari kuzatib boriladi va baholanadi.

6. Takliflar va takomillashtirish – aniqlangan kamchiliklar bartaraf etilib, innovatsion boshqaruvni yanada rivojlantirish choralari belgilanadi.

Bu bosqichlar o'zaro bog'langan bo'lib, doimiy takomillashuv va innovatsiyalarni samarali integratsiya qilishga xizmat qiladi.

Bunday usullar quyidagi yo'nalishlarda o'z ifodasini topmoqda:

- Korxonadagi asosiy biznes jarayonlarni qayta tashkil etish (Business Process Reengineering) orqali ortiqcha byurokratik bosqichlarni qisqartirish va qaror qabul qilishni tezlashtirish;

- Moliyaviy va operatsiyaviy faoliyatda mas'uliyat markazlarini aniqlash hamda ularni hisobdorlik tizimlari bilan uyg'unlashtirish;

- Qiymat zanjiri (Value Chain)ni tahlil qilish va takomillashtirish orqali mahsulot yoki xizmat qiymatini oshirish hamda nolikvid jarayonlarni minimallashtirish;

- Ishtirokchi tomonlar (stakeholders) bilan ochiq muloqot va hisobdorlik mexanizmlarini joriy qilish, shu jumladan aksiyadorlar, investorlar, xodimlar va mijozlar bilan o'zaro ishonchli munosabatlar o'rnatish.

Innovatsion boshqaruv usullarini qo'llashning strategik ahamiyati shundaki, ular korxonaning ichki imkoniyatlarini optimallashtirish bilan bir qatorda tashqi bozordagi o'zgarishlarga moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Bu esa o'z navbatida korporativ strategiyalarni amalga oshirish jarayonida risklarni kamaytirish, resurslar taqsimotini samarali boshqarish va korporativ madaniyatni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, korporativ boshqaruv tizimlarida innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ko'p jihatdan quyidagi omillarga bog'liq:

1. Korporativ strategiya bilan uyg'unlik darajasi;

2. Boshqaruv organlari va aksiyadorlar o'rtasidagi hamkorlik va kommunikatsiya sifati;

3. Inson kapitali salohiyati va xodimlarning innovatsiyalarga tayyorlik darajasi;

4. Me'yoriy-huquqiy muhit va korporativ standartlarning rivojlanganlik darajasi.

Shu bois, innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish faqat texnik yoki texnologik islohot emas, balki butun korporativ boshqaruv tizimining falsafasi, me'yorlari va amaliy mexanizmlarini qayta ko'rib chiqishni talab etadi.

Quyida jadvalda aksiyadorlik jamiyatlarida keng qo‘llanilayotgan va joriy etilishi maqsadga muvofiq bo‘lgan innovatsion korporativ boshqaruv usullari keltirilgan (1-jadval).

1-jadval.

Innovatsion korporativ boshqaruv usullari klassifikatsiyasi¹

№	Innovatsion usul turi	Qisqacha tavsifi	Kutilayotgan samaradorlik
1	Korporativ strategiyalarni integratsiya qilish	Korporativ maqsadlarni aksiyadorlar va boshqaruv organlari manfaatlari bilan uyg‘unlashtirish	Strategik barqarorlik va uzoq muddatli rivojlanish
2	Aksiyadorlar bilan interaktiv muloqot platformalari	Aksiyadorlar uchun muntazam hisobotlar va fikr almashish imkoniyati yaratish	Shaffoflik va aksiyadorlar ishonchi
3	Korporativ madaniyatni transformatsiya qilish	Xodimlar va rahbariyat o‘rtasida innovatsiyaga ochiq muhit yaratish	Xodimlar motivatsiyasi va samaradorligi
4	Tashkiliy tuzilmani qayta ko‘rib chiqish	Boshqaruv organlari vakolatlarini optimallashtirish, mas’uliyat markazlarini belgilash	Chapdan-o‘ngga qaror qabul qilish tezligi
5	Huquqiy va me’yoriy asoslarni takomillashtirish	Korporativ boshqaruv kodekslari va ichki reglamentlarni yangilash	Qonunchilikka muvofiqlik va xatarlarni kamaytirish

Jadvalda keltirilgan ma’lumotlar aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirishda qo‘llaniladigan innovatsion usullarning asosiy yo‘nalishlarini qamrab oladi. Ushbu usullar korporativ boshqaruvni samarali, shaffof va zamonaviy talablarga mos holda rivojlantirishga qaratilgan.

Birinchi yo‘nalish – korporativ strategiyalarni integratsiya qilish, ya’ni kompaniyaning umumiy maqsadlari aksiyadorlar va boshqaruv organlari manfaatlari bilan uyg‘unlashtiriladi. Bu usul orqali kompaniyada strategik barqarorlik ta’minlanadi va uzoq muddatli rivojlanish imkoniyati yaratiladi.

Ikkinchi yo‘nalish – aksiyadorlar bilan interaktiv muloqot platformalarini joriy etish, bu orqali aksiyadorlar doimiy ravishda hisobotlar bilan tanishib boradi va o‘z fikrlarini bildirish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Buning natijasida korporativ boshqaruvda shaffoflik oshadi va aksiyadorlar ishonchi mustahkamlanadi.

Uchinchi yo‘nalish – korporativ madaniyatni transformatsiya qilish, ya’ni xodimlar va rahbariyat o‘rtasida innovatsiyalarga ochiq muhit shakllantiriladi. Bu xodimlarning motivatsiyasini kuchaytiradi va ularning samaradorligini oshiradi, natijada yangi g‘oyalar va tashabbuslar ko‘proq amalga oshiriladi.

To‘rtinchi yo‘nalish – tashkiliy tuzilmani qayta ko‘rib chiqish, ya’ni boshqaruv organlari vakolatlari qayta taqsimlanadi va mas’uliyat markazlari belgilab chiqiladi. Bu jarayon qaror qabul qilishni tezlashtiradi va ortiqcha byurokratik to‘siqlarni kamaytiradi.

Beshinchi yo‘nalish – huquqiy va me’yoriy asoslarni takomillashtirish, ya’ni korporativ boshqaruv kodekslari va ichki reglamentlar yangilanadi. Bu xatarlarni

¹ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

kamaytiradi, qonunchilikka to'liq muvofiqlikni ta'minlaydi va xalqaro standartlarga yaqinlashish imkoniyatini yaratadi.

Umuman olganda, ushbu usullar birgalikda amalga oshirilsa, korporativ boshqaruv tizimida strategik barqarorlik, ishtirokchilar o'rtasidagi ishonch va umumiy samaradorlik sezilarli darajada oshadi (2-jadval).

2-jadval.

Aksiyadorlik jamiyatlarida innovatsion boshqaruv usullari asosiy yo'nalishlari¹

№	Innovatsion usullar	Mazmuni	Kutilgan natija
1	Jarayonlarni qayta tashkil etish	Ortiqcha byurokratik bosqichlarni qisqartirish	Qaror qabul qilish tezligi oshishi
2	Mas'uliyat markazlarini shakllantirish	Har bir bo'limning hisobdorligini aniq belgilash	Resurslar samaradorligi oshishi
3	Qiymat zanjirini takomillashtirish	Mahsulot/xizmat jarayonlarini tahlil qilish	Qo'shimcha qiymatni maksimalashtirish
4	Ochiq muloqot va hisobdorlik	Aksiyadorlar va steykholderlar bilan ochiq aloqalar	Investorlar ishonchi va shaffoflik oshishi

Jadvalda aksiyadorlik jamiyatlarida innovatsion boshqaruv usullarining asosiy yo'nalishlari va ularning kutilgan natijalari yoritilgan. Ushbu usullar korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirish, ichki jarayonlarni optimallashtirish va aksiyadorlar hamda investorlar manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan.

Birinchi yo'nalish — jarayonlarni qayta tashkil etish, ortiqcha byurokratik bosqichlarni qisqartirish orqali amalga oshiriladi. Bu usul qaror qabul qilish jarayonlarini tezlashtirib, bozordagi o'zgarishlarga tezkor javob berish imkonini yaratadi.

Ikkinchi yo'nalish — mas'uliyat markazlarini shakllantirish, ya'ni har bir bo'limning hisobdorligi va vazifalarini aniq belgilashdan iborat. Bu resurslarni samarali taqsimlashga va nazorat mexanizmlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Uchinchi yo'nalish — qiymat zanjirini takomillashtirish. Mahsulot yoki xizmat ko'rsatish jarayonlarini chuqur tahlil qilish, qiymat yaratish bosqichlaridagi zaif nuqtalarni aniqlash va ularni bartaraf etish orqali qo'shimcha qiymat maksimalashtiriladi.

To'rtinchi yo'nalish — ochiq muloqot va hisobdorlik. Aksiyadorlar, investorlar va boshqa steykholderlar bilan ochiq axborot almashinuvini yo'lga qo'yish, korporativ hisobdorlikni kuchaytirish orqali ishonchni mustahkamlash va kapital jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Shu tariqa, mazkur innovatsion boshqaruv usullari aksiyadorlik jamiyatlarining raqobatbardoshligini oshirish, shaffoflikni ta'minlash va barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajribada korporativ boshqaruvda innovatsion usullarning joriy etilishi va samaradorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar qayd etilgan:

1. Inson kapitali salohiyati – innovatsion boshqaruv jarayonlarining markaziy ustuni hisoblanadi. Malakali mutaxassislar, yuqori salohiyatga ega rahbarlar va

¹ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

innovatsion fikrlay oladigan xodimlar korporativ boshqaruvni zamonaviy uslubda tashkil etishning asosiy drayveridir. Bu omil bilim, tajriba va innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish qobiliyati bilan chambarchas bog‘liq.

2. Qonunchilik bazasi – korporativ boshqaruvning huquqiy asoslarini ta‘minlaydi. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, qonunchilikning shaffofligi, zamonaviy standartlarga mosligi va innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlovchi me‘yorlar mavjudligi korporativ islohotlarni jadallashtiradi. Aks holda, huquqiy cheklolvar va eskirgan reglamentlar innovatsiyalarning to‘liq amalga oshishini to‘sishi mumkin.

3. Korporativ madaniyat – tashkilotdagi munosabatlar tizimi, qadriyatlar va ish uslublarini ifodalaydi. Innovatsion boshqaruvni joriy etishda ochiqlik, hamkorlik va o‘zgarishlarga tayyorlik kabi madaniy jihatlar muhim o‘rin tutadi. Konservativ va inersion madaniyat esa yangiliklarni qabul qilishga qarshilik ko‘rsatishi mumkin.

4. Strategik sherikliklar – innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlashda tashqi hamkorlar, investorlar, ilmiy markazlar va texnologik kompaniyalar bilan hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Xalqaro korporativ boshqaruv amaliyotida strategik alyanslar orqali resurslar samarali taqsimlanadi, yangi texnologiyalar tezroq joriy etiladi va raqobatbardoshlik oshadi.

Shuningdek, ushbu omillar o‘zaro bog‘liq holda harakat qiladi. Masalan, inson kapitali salohiyati yuqori bo‘lsa-da, qonunchilik bazasi zamonaviy talablarga javob bermasa, innovatsion boshqaruv jarayonlari cheklanadi. Yoki aksincha, kuchli qonunchilik va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash bo‘lsa ham, korporativ madaniyat inersion bo‘lsa, yangiliklarni joriy qilish qiyin kechadi (3-jadval).

3-jadval.

Xalqaro tajriba va mahalliy sharoit taqqoslama tahlili¹

Ko‘rsatkich	Rivojlangan davlatlar	O‘zbekiston
Innovatsion usullar qo‘llanishi darajasi	Yuqori	O‘rta
Me‘yoriy-huquqiy bazaning rivojlanganligi	Barqaror	Rivojlanish bosqichida
Steykholderlar bilan muloqot	Tizimlashtirilgan	Bosqichma-bosqich joriy etilmoqda

Ushbu jadvalda xalqaro tajriba va O‘zbekistondagi mahalliy korporativ boshqaruv amaliyotini taqqoslash orqali innovatsion usullarning qo‘llanilishi, huquqiy bazaning rivojlanganligi va steykholderlar bilan muloqot darajasini ko‘rsatadi. Ushbu taqqoslamadan quyidagi asosiy xulosalar chiqariladi:

- Innovatsion usullar qo‘llanishi darajasi. Rivojlangan davlatlarda innovatsion boshqaruv usullari yuqori darajada qo‘llaniladi, ya‘ni kompaniyalar strategik rejalashtirish, jarayonlarni qayta tashkil etish va mas‘uliyat markazlarini belgilashda zamonaviy innovatsion yondashuvlardan foydalanadi. O‘zbekistonda bu daraja o‘rta bo‘lib, innovatsion usullar asosan bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Bu korporativ

¹ Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

madaniyatda va tashkilot strukturasi optimallashtirishda aniq qadamlar qo'yilmoqda, ammo keng qamrovli amalga oshirilish hanuz kam.

- Me'yoriy-huquqiy bazaning rivojlanganligi. Rivojlangan davlatlarda qonunchilik va me'yoriy asoslar barqaror va innovatsion boshqaruvni qo'llab-quvvatlovchi darajada rivojlangan. Bu kompaniyalarga strategik qarorlarni xavf-xatarsiz va samarali qabul qilish imkonini beradi. O'zbekistonda huquqiy bazaning rivojlanish bosqichida ekanligi qayd etilgan. Ya'ni qonuniy hujjatlar va korporativ kodekslar mavjud bo'lsa-da, ularning innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashda samaradorligi va integratsiya darajasi yetarli emas.

- Steykhoderlar bilan muloqot. Rivojlangan davlatlarda steykhoderlar bilan muloqot sistemalashgan va samarali tizimlar orqali amalga oshiriladi, bu korporativ hisobdorlik va shaffoflikni ta'minlaydi. O'zbekistonda steykhoderlar bilan muloqot asosan bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Aksiyadorlar va boshqa ishtirokchilar bilan interaktiv platformalar va hisobot tizimlari sekinlik bilan kengaymoqda, bu esa korporativ ishonch va shaffoflik darajasini cheklaydi.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni joriy etish darajasi xalqaro standartlardan sezilarli darajada farq qiladi. Bu esa innovatsion usullarni kengroq va tizimli joriy qilish, huquqiy bazani takomillashtirish hamda steykhoderlar bilan muloqotni yanada samaralilashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Korporativ boshqaruv tizimlarida innovatsion usullarni joriy etish kompaniyalarning strategik maqsadlariga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekistonda bu jarayonni samarali amalga oshirish uchun bir qator chora-tadbirlar taklif qilinadi.

1. Jarayonlarni qayta tashkil etish va mas'uliyat markazlarini belgilash bo'yicha milliy standartlar ishlab chiqilishi zarur. Bu korporativ boshqaruvda vazifalarni aniq taqsimlash, qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

2. Korporativ hisobdorlik va steykhoderlar bilan muloqot tizimini kuchaytirish. Interaktiv platforma va ochiq muloqot mexanizmlari orqali aksiyadorlar, investorlar va boshqa ishtirokchilar bilan samarali aloqa yo'lga qo'yiladi, bu korporativ shaffoflik va ishonchni mustahkamlaydi.

3. Xodimlarni innovatsion boshqaruv bo'yicha tayyorlash dasturlarini kengaytirish. Bu xodimlarning kompetensiyasini oshirish, ularni zamonaviy boshqaruv usullariga moslashtirish va innovatsion g'oyalarni samarali amalga oshirish imkonini yaratadi.

4. Xalqaro korporativ boshqaruv standartlarini bosqichma-bosqich joriy etish. Bu standartlarning tadrijan joriy qilinishi kompaniyalarga xalqaro amaliyotlardan o'rnak olish va korporativ boshqaruv tizimini xalqaro talablarga moslashtirish imkonini beradi.

Shu tariqa, ushbu chora-tadbirlar O'zbekistonda korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni samarali joriy etish va kompaniyalarning strategik rivojlanishiga erishishda muhim omil sifatida xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni joriy etishning strategik ahamiyati tahlil qilindi. Tahlillar ko'rsatdiki, zamonaviy biznes muhitida raqobat kuchayib, bozor talablari tez o'zgarishi va aksiyadorlar manfaatlarini ta'minlashda yangi me'yoriy-huquqiy talablar korporativ boshqaruv tizimlarida ilg'or va innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarurligini yanada oshirmoqda.

Innovatsion korporativ boshqaruv usullari — jarayonlarni qayta tashkil etish, mas'uliyat markazlarini shakllantirish, qiymat zanjirini takomillashtirish va ishtirokchi tomonlar bilan ochiq muloqotni yo'lga qo'yish — kompaniyalarning ichki samaradorligini oshirish, qaror qabul qilish tezligini kuchaytirish, resurslardan samarali foydalanish va korporativ madaniyatni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Takliflar:

O'zbekistonda korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni samarali joriy etish va kompaniyalarning strategik rivojlanishini ta'minlash maqsadida quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

1. Jarayonlarni qayta tashkil etish va mas'uliyat markazlarini belgilash bo'yicha milliy standartlarni ishlab chiqish. Bu korporativ boshqaruvda vazifalarni aniq taqsimlash, qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

2. Korporativ hisobdorlik va steykholderlar bilan muloqot tizimini kuchaytirish. Interaktiv platforma va ochiq muloqot mexanizmlari orqali aksiyadorlar, investorlar va boshqa ishtirokchilar bilan samarali aloqa yo'lga qo'yiladi, bu korporativ shaffoflik va ishonchni mustahkamlaydi.

3. Xodimlarni innovatsion boshqaruv bo'yicha tayyorlash dasturlarini kengaytirish. Bu xodimlarning kompetensiyasini oshirish, ularni zamonaviy boshqaruv usullariga moslashtirish va innovatsion g'oyalarni samarali amalga oshirish imkonini yaratadi.

4. Xalqaro korporativ boshqaruv standartlarini bosqichma-bosqich joriy etish. Bu standartlarning tadrijan joriy qilinishi kompaniyalarga xalqaro amaliyotlardan o'rnak olish va korporativ boshqaruv tizimini xalqaro talablarga moslashtirish imkonini beradi.

Shu tariqa, ushbu chora-tadbirlar O'zbekistonda korporativ boshqaruvda innovatsion usullarni samarali joriy etish, korporativ samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirish hamda kompaniyalarning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga erishishda muhim omil sifatida xizmat qiladi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Scherer, A. G., & Voegtlin, C. (2020). Corporate governance for responsible innovation: Approaches to corporate governance and their implications for sustainable development. *Academy of Management Perspectives*, 34(2), 182-208.

2. Belloc F. Corporate governance and innovation: A survey // *Journal of Economic Surveys*. – 2012. – T. 26. – №. 5. – S. 835-864.

3. Veselovsky M. Y. et al. System approach to achieving new quality of corporate governance in the context of innovation development //Calitatea. – 2018. – T. 19. – №. 163. – S. 30-36.

4. Moşneanu D. Corporate governance in the digital world //14th International Conference on Business Excellence 2020. – 2020. – S. 11-12.

5. Palladino L. Economic policies for innovative enterprises: implementing multi-stakeholder corporate governance //Review of Radical Political Economics. – 2022. – T. 54. – №. 1. – S. 5-25.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, avgust, 8-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**